

Mīmiskās muskulatūras runas un emocionālās sfēras attīstības mijiedarbība sākumskolas vecuma skolēniem

Attīstības un korekcijas procesā ar bērniem ar runas traucējumiem ir ļoti svarīgi iedarboties uz bērnu kopumā, ņemot vērā, ka fiziskie, psihiskie un emocionālie procesi ir cieši savienoti savā starpā. Sākot darbu vienā jomā ievēro uzlabojumus citā jomā.

Emocijas ir tas, ko var redzēt cilvēka sejā. Kad mīmiskā muskulatūra ir labi attīstīta, cilvēks viegli atspoguļo sejā visu emociju garumu - brīnīšanos, prieku, bailes, pārdzīvojumus utt. Tas ļoti labi palīdz sazināties. No otras puses, cilvēks, kurš prot kontrolēt savu mīmiku, var neizrādīt savas emocijas. Bērniem ar runas, valodas un dzirdes traucējumiem, it īpaši ar organiskiem traucējumiem, ir traucēta mīmiska muskulatūra, jo šādu bērnu seja ir nekustīga, maskveidīga, amimiska. Mute, lūpas, vaigi ir ļengani, runa ir neskaidra, tai nav izteiksmīguma. Logopēdam jāpievērš šim īpašu uzmanību.

Emocijas izpaužas cilvēka balss intonācijā, tembrā, augstumā. Kad cilvēks prot kontrolēt savu mīmiku un balsi, viņa runa, stāstīšana un lasīšana kļūst izteiksmīga. Kad bērns var izteikt savas jūtas, paaugstinās viņa saskarsmes procesa kvalitāte sabiedrībā ar vienaudžiem un pieaugušajiem. Daudziem bērniem ar runas, valodas un dzirdes traucējumiem runā nav nepieciešamās intonācijas. Logopēdam ir jāstrādā ar to.

Darbā ar pirmklasniekiem man ir iekļauta tēma "Emocijas". Nepieciešams strādāt pie vārdu krājuma paplašināšanas ar tiem vārdiem, kuri izsaka emocijas, jo bērns bieži nevar izteikt ar vārdiem to, ko viņš jūt, to ka nezina šo vārdu jēgu un nozīmi, piemēram: "Prieks", "skumjas", "miers", "dusmas", "apmierinājums". Skolēniem sagādā zināmas grūtības jaunu vārdu atvasināšanas process, piemēram: Prieks – priecīgs – priecāties – priecāsimies utt. Trūkst prasmes un iemaņu izmainīt šos vārdus: *Es tagad priecājos – Es vakar priecājos – Es rītdien priecāšos.*

Saistītās runas attīstībā nepieciešams mācīt bērnu analizēt situācijas, kurās parādās dažādas emocijas, mācīt pareizi pastāstīt par tām, veidot prasmi izteikt savas jūtas ar vārdiem. Tas labvēlīgi ietekmē izglītojama runas attīstību un emocionālo veselību.

Atsevišķi nodarbības piemēri:

- Priekšā bērniem tiek rādītas dažādas maskas.

Logopēde: "Bērni, kas tā ir par seju?"

Skolēni: "Pārsteigta."

Logopēde: "Pareizi. Bet kā mēs uzzinājām? Mums pateica priekšā pati seja – lūpas un acis. Kāda mute ir maskai?"

Skolēni: "Atvērta, līdzīga burtam "O."

Logopēde: "Kādas uzacis, acis?"

Skolēni: "Uzacis paceltas uz augšu, acis plati atvērtas."

Logopēde: "Sāksim arī mēs, spoguļa priekšā, patrenēsim sejas muskulatūru."

- Plati atvērt acis, šauri.
- Pacelt uzacis uz augšu, uz leju, saraupt pieri.
- Piepūst abus vaigus, piepūst vaigus pēc kārtas.
- Pasmaidīt, pēc tam mutes iedobi uz leju.
- Atvērt muti ar skaņu O, A, U, I, O.
- Tagad pamēģināsim parādīt “skumjas”, “prieku”, “izbrīnumu” utt. uz sejas.

Logopēde: Kādi jūs esat tagad?

Skolēni: Skumji.

Logopēde: Ko jūs darāt? – Ilgojamies.

Skolēni: Kādi apstākļi izteic jums “ilgas”? Pastāstiet utt. ”

Mīmiskas muskulatūras attīstīšanai var piedāvāt vingrinājumus arī spēles formā, izmantojot dabas objektu attēlus un dzejoļus (“Pasmaidi, kā saulīte” utt.), uzdodot šāda veida jautājumus:

Logopēde: “Kāda ir saulīte?”

Skolēni: “Priecīga, silta utt.”

Logopēde: “Pateiksim vārdu “ŅAU”, kā vecs runcis, kā mazs kaķītis, kā kaķis, kuram piespiesta ķepa, kā kaķis, kas grib ēst.”

Logopēde: “Paskatieties uz bildēm. Kādu noskaņojumu rada šī bilde? Pastāsti, kapēc?”

Skolēni: “Paklausies dzejoļus. Kādi no tiem ir jautri, kādi ir skumji?”

P.S. Šī tēma ir tuvu saistīta ar tēmu: “Runas un lasīšanas izteiksmes veidošana un attīstīšana izglītojamiem ar runas, valodas un dzirdes traucējumiem”. Šai tēmai es pievērsu uzmanību jau vairākus gadus. Nākamajā publikācijā es piedāvāšu piemērus un vingrinājumus bērnu vārdu krājuma bagātināšanai, saistītās runas veidošanai, kā arī emocionālās sfēras un uztveres bagātināšanai un attīstīšanai logopēdiskās nodarbībās.

Sastādīja Daugavpils logopēdiskās internātpamatskolas –

attīstības centra logopēde M. Gamarnik